

Załącznik nr 1
do Uchwały nr 1219/24
Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego
z dnia 18 lipca 2024 r.

**WOJEWÓDZKI PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2021-2025**

Szczecin 2024

Powielanie i przedruk tekstów zamieszczonych w publikacji nie podlega ograniczeniom
pod warunkiem podania źródła

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Przemoc domowa – podstawowe informacje.....	3
2.1. Rodzaje przemocy.....	4
2.2. Formy przemocy.....	5
2.3. Mechanizmy przemocy.....	6
3. Podstawy prawne Programu.....	7
4. Przemoc domowa – diagnoza zjawisk.....	8
4.1. Wprowadzenie.....	8
4.2. Przemoc w skali kraju.....	9
4.3. Przemoc domowa w województwie zachodniopomorskim.....	10
5. Realizacja działań z zakresu przeciwdziałania przemocy przez jednostki samorządu terytorialnego województwa zachodniopomorskiego.....	15
6. Podmioty realizujące działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.....	20
7. Cele Programu.....	21
8. Przewidywane efekty Programu.....	21
9. Finansowanie Programu.....	21
10. Monitoring i ewaluacja realizacji Programu.....	21
11. Spis tabel.....	24

1. Wprowadzenie

Na podstawie zapisów art. 6 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.) do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej,
- inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- opracowywanie ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, a także ramowych programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025, zwany dalej Programem, stanowi kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych przez samorząd Województwa Zachodniopomorskiego w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej, obowiązującego w okresie 2016-2020.

Realizacja działań ujętych w Programie powinna ostatecznie przełożyć się na wzrost świadomości mieszkańców województwa zachodniopomorskiego w zakresie zapobiegania przemocy domowej oraz przekonanie, że przemoc domowa nie jest problemem indywidualnym, lecz społecznym, który może zostać skutecznie zminimalizowany poprzez podjęcie odpowiednich działań.

Głównym celem Programu jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, ograniczenie skali tego zjawiska w województwie zachodniopomorskim, a także redukcja szkód psychicznych i społeczno-gospodarczych. Opracowanie dokumentu poprzedzone zostało diagnozą zjawiska przemocy domowej na terenie województwa zachodniopomorskiego wraz z rekomendacjami w zakresie profilaktyki i interwencji.

Należy podkreślić, iż Program, stanowiąc integralną część Strategii Województwa Zachodniopomorskiego (przyjętej Uchwałą Nr VIII/100/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030”) jest najważniejszym aktem prawa lokalnego wyznaczającym kierunki działań wszystkich osób, instytucji, jednostek zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy domowej na terenie województwa.

Warto na wstępie zaznaczyć, że w trakcie tworzenia Programu sytuacja społeczno – gospodarcza w kraju była mocno zdeterminowana przez panującą pandemię wirusa SARS-CoV-2. W związku z tym, pojawiły się także nowe czynniki takie jak izolacja, kwarantanna, nauczanie zdalne, i inne. Dlatego też Program zwraca uwagę na nowe rozwiązania dotyczące pomocy osobom uwięzonym w przemoc, np. konsultacje zdalne. Warto podkreślić, że skuteczność tych rozwiązań wymaga dalszych badań i monitoringu, a sytuacja pandemii zmusza instytucje do dalszego poszukiwania nowych metod.

2. Przemoc domowa – podstawowe informacje

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. poz. 424 ze zm.) przemoc domową należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,

- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Istnieją cztery niezbędne warunki definiujące przemoc:

- 1) Przemoc jest intencjonalna. Jest zamierzonym działaniem jednej osoby wobec drugiej i ma na celu kontrolowanie i zmuszenie tej osoby do podporządkowania się.
- 2) W sytuacji przemocy występuje nierównowaga sił. W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doznająca przemocy jest słabsza, a osoba stosująca przemoc silniejsza. Nierównowaga sił może być związana z wieloma aspektami (fizycznym, osobowościowym, dotyczącym wykształcenia, itp.).
- 3) Przemoc narusza prawa i dobra osobiste. Osoba stosująca przemoc, wykorzystując przewagę siły, narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy domowej (np. prawo do netykalności fizycznej, godności, szacunku).
- 4) Przemoc powoduje cierpienie i ból zarówno fizyczny, jak i psychiczny. Osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy domowej na poważne szkody.

Podobnie problem przemocy domowej został ujęty w *Konwencji o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*¹ (ang. *Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*), potocznie zwana Konwencją Stambulską (ang. *Istanbul Convention*), która została opracowana przez Radę Europy.

Celem Konwencji Stambulskiej jest przeciwdziałanie przemocy, ochrona ofiar oraz „położenie kresu bezkarności sprawców”. Konwencja w art. 3 definiuje przemoc domową jako wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przemocy występujące w rodzinie albo gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi oraz obecnymi małżonkami czy partnerami, niezależnie od tego, czy osoba stosująca przemoc i osoba doznająca przemocy dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie.

Konwencja w odniesieniu do przemocy domowej poszerza punkt widzenia o wszelkie akty przemocy występujące w gospodarstwie domowym bez względu na to, czy osoby wspólnie zamieszkujące tworzą lub tworzyły rodzinę i czy aktualnie razem zamieszkują.

To spojrzenie należy uznać za niezwykle ważne i pomocne dla osób oraz instytucji zaangażowanych w pracę z osobami doznającymi przemocy czy też stosującymi przemoc. Konwencja pozwala widzieć przemoc we wszystkich jej aspektach i przejawach.

Kolejnym ważnym elementem, na który zwraca uwagę Konwencja, a także specjaliści pracujący z rodzinami uwikłanymi w przemoc domową, jest fakt, że dzieci uznaje się za osoby doznające przemocy domowej również wtedy, kiedy są świadkami przemocy. Fakt ten nie jest ujmowany w przedstawionych w niniejszym dokumencie statystykach.

Należy pamiętać, że przemoc ma charakter „demokratyczny”, to znaczy, że występuje w różnych warstwach społecznych i dotyka wszystkich, bez względu na pozycję społeczną oraz płeć.

2.1. Rodzaje przemocy

Przemoc gorąca to gwałtowny wybuch tłumionych uczuć złości, frustracji, wściekłości, powodujący agresywne zachowania. Osoba stosująca przemoc tłumi w sobie emocje, które gromadzą się w niej w związku z wieloma sytuacjami, w których się znajduje. Nie mogąc sobie z nimi poradzić, odreagowuje je na członkach rodziny. Wie, że może sobie na takie zachowanie pozwolić.

Przemoc chłodna, w przeciwieństwie do gorącej, nie przejawia się poprzez tak gwałtowne wyładowanie emocji i agresywne zachowania. Osoba stosująca przemoc chłodną jest spokojniejsza, bądź bardziej się kontroluje. Przemoc chłodna przyjmuje nieraz postać bardzo rygorystycznego stylu wychowania czy też autorytarnego traktowania dorosłych członków rodziny. Osoba stosująca przemoc jest przekonana o słuszności swoich czynów, zawsze znajdzie dla nich usprawiedliwienie.

¹ *Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz.U. 2015 poz. 961).*

2.2. Formy przemocy

Osoby stosujące przemoc domową publicznie prezentują się w odmienny sposób niż w domu, dlatego tak trudno jest innym uwierzyć w ich działania wobec najbliższych. Może to utrudniać zwracanie się o pomoc osobom doznającym przemocy, tym bardziej, że osoby stosujące przemoc wmawiają osobom doznającym przemocy, że same są winne tego, jak są traktowane.

Przemoc fizyczna – zamierzone działanie człowieka, zwrócone przeciwko fizyczności, niosące ryzyko uszkodzenia ciała, np.: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, itp.

Przemoc psychiczna – wszystkie działania zmierzające do poniżenia osoby doznającej przemocy domowej, obrażania, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości, szantaż emocjonalny, „zabawa” uczuciami, manipulacja, wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, destruktywna krytyka i słowne ublizanie, werbalne groźby, drwiny, taktyka nacisków (np. dąsanie się), zagrożenie (np. zabranie dzieci, popełnieniem samobójstwa, złożeniem skargi do instytucji socjalnych), brak szacunku (np. ustawiczne upokarzanie przy innych, nieodpowiadanie na pytania), odmowa pomocy przy dzieciach czy pracach domowych, kłamstwa, okazywanie zazdrości, zdradzanie, niedotrzymywanie obietnic i wspólnych uzgodnień, izolowanie, mówienie dokąd może, a dokąd nie może chodzić osoba doznająca przemocy, ustawiczne sprawdzanie telefonu, kontrolowanie z kim spotyka się osoba doznająca przemocy, uniemożliwianie kontaktów z rodziną i przyjaciółmi, zagrożenie odebraniem życia lub skrzywdzeniem osoby doznającej przemocy lub dzieci, itp.

Przemoc seksualna – zmuszanie osoby do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej wbrew jej woli i bez zgody. Zgoda musi być udzielona przez osobę zdolną do składania oświadczeń woli. Przykłady przemocy seksualnej to: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, krytyka organów płciowych, gwałt, upokarzające traktowanie z powodu orientacji seksualnej, itp.

Przemoc ekonomiczna – kontrolowanie finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe czy zależnych w jakikolwiek sposób, np. ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie dostępu do konta bankowego, niealimentacja, itp.

Zaniedbanie – stosują ją najczęściej osoby dorosłe wobec dzieci, a także członkowie rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Jest to niezaspokajanie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia i higieną. Zaniedbanie to także niezaspokajanie potrzeb żywieniowych i potrzeb związanych z ubiorem, nieudzielanie pomocy w chorobie, niepodawanie leków, zaniedbywanie higieny, itp.

Cyberprzemoc – to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w Internecie. Niezależnie od określenia, jej celem zawsze jest wyrządzenie krzywdy drugiej osobie. Cyberprzemoc to – podobnie jak

przemoc tradycyjna – regularne, podejmowane z premedytacją działanie wobec słabszego, który nie może się bronić².

2.3. Mechanizmy przemocy

Syndrom wyuczonej bezradności – w wyniku doświadczeń u osoby doznającej przemocy pojawia się bezradność. Osoba doznająca przemocy poszukuje różnorodnych form pomocy dla siebie. Często okazuje się jednak, że działania mające ją ochronić nie przynoszą oczekiwanych przez nią efektów. Nabiera ona przekonania, że cokolwiek zrobi, nie jest w stanie zmienić swojej sytuacji. Sprawia to, że nie potrafi zmotywować się do działania pomimo poczucia, że jest krzywdzona i źle traktowana oraz mimo wiedzy, że sprawca nie powinien tak postępować, że znęcanie się nad członkiem rodziny jest przestępstwem.

Zjawisko „prania mózgu” – mechanizm polegający na systematycznym, świadomym i celowym oddziaływaniu na człowieka w celu zmiany jego przekonań, postaw, uczuć, potrzeb. Celem takiego działania jest podporządkowanie sobie osoby doznającej przemocy. Ma ona postępować zgodnie z wizją i pomysłem na jej życie wymyślonym przez osobę stosującą przemoc. Konsekwencją „prania mózgu” są m.in. utrata poczucia własnej wartości oraz całkowite podporządkowanie się osobie stosującej przemoc.

Zespół stresu pourazowego PTSD (*Posttraumatic Stress Disorder*) – zaburzenia lękowe PTSD są związane z sytuacjami, w których człowiek jest narażony na utratę zdrowia i życia. Nasilenie PTSD zależy od intensywności i czasu trwania traumy. Objawami PTSD są m.in. zaburzenia snu, drażliwość, wybuchy gniewu, złości, nadmierna czujność, natrączywe wspomnienia, koszmary senne, silny lęk i depresja.

Zjawisko wtórnej wiktyimizacji – osoba doznająca przemocy na różnych etapach swojego życia może poszukiwać pomocy w poradzeniu sobie z sytuacją, w której się znalazła. Zwraca się wówczas o wsparcie do osób czy instytucji, które powinny go udzielić. Jeżeli napotka osoby, które zareagują bagatelizowaniem problemu lub obwinianiem osoby doznającej przemocy za sytuację, w której się znalazła, dochodzi do wtórnego zranienia. W takiej sytuacji mówimy o wtórnej wiktyimizacji osoby doznającej przemocy.

Syndrom sztokholmski – to rodzaj mechanizmu obronnego, który pojawia się u osób doznających przemocy domowej w związku z silnym stresem, którego doświadczają. Osoby doznające przemocy domowej są wdzięczne za chwile spokoju, drobne przywileje, za namiastkę uczucia, za to, że żyją. Dlatego też często osoby doznające przemocy domowej pomagają osobom stosującym przemoc domową.

Objawy syndromu sztokholmskiego³:

- pozytywne uczucia wobec osoby stosującej przemoc;
- zrozumienie przez osobę doznającą przemocy motywów i zachowań osoby stosującej przemoc;
- podzielenie poglądów osoby stosującej przemoc;
- negatywne uczucia wobec wszystkich ludzi, zarówno bliskich, jak i obcych, którzy próbują ratować osobę doznającą przemocy;
- niezdolność zaangażowania się w zachowania, które mogłyby doprowadzić do uwolnienia od osób stosujących przemoc.

Mechanizm „psychologicznej pułapki” – osoba doznająca przemocy nie jest w stanie zrezygnować ze związku, w który zainwestowała czas, uczucia, energię. Wierzy, że będzie lepiej, jeśli tylko ona się bardziej postara i będzie spełniać oczekiwania osoby stosującej przemoc. Wzmacnia to mechanizm zaangażowania i konsekwencji opisany przez Roberta Cialdiniego, który wskazuje, że im więcej poświęcimy energii i czasu angażując się w sprawę, która jest dla nas ważna, tym bardziej będziemy chcieli być konsekwentni i trwać w swoim postanowieniu, nawet jeśli sytuacja jest dla nas niekorzystna i krzywdząca. Mówiąc wprost – im

² A. Borkowska, *Cyberprzemoc – włącz blokadę na nękanie. Poradnik dla rodziców*, Akademia NASK, Warszawa 2019, str. 8.

³ A. Błoch-Gnych, *Syndrom sztokholmski w relacjach międzyludzkich*, „Niebieska Linia”, nr 4/2010

bardziej osoba doznająca przemocy się stara i im więcej energii wkłada w to działanie, tym trudniej jej zrezygnować.

3. Podstawy prawne Programu

Problem przemocy domowej jest zjawiskiem niepożądanym, który występuje na całym świecie, zarówno w państwach mniej jak i bardziej rozwiniętych. W celu ograniczania występowania zjawiska przemocy domowej na świecie podejmuje działania wiele organizacji międzynarodowych m.in. Organizacja Narodów Zjednoczonych i Rada Europy. W szczególności należy tu wymienić akty prawa międzynarodowego, dotyczące przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i dzieci oraz przemocy domowej, w tym m.in.:

Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ):

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.,
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.,
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r.,
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r.,
- Deklaracja Wiedeńska z 1993 r.,
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.,
- Deklaracja Pekińska z 1995 r.,
- Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r.

Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.,
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 r.,
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z 11 maja 2011 r.

Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW,
- Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW.

Dokumenty krajowe normujące problematykę przeciwdziałania przemocy:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.),

- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy domową na lata 2024- 2030 (Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, Monitor Polski z 2023, poz. 1232),
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025 (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025; Dz.U. z 2021 r. poz. 642);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2024 r. poz. 706),
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.),
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2024 r. poz. 145),
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2022 r. poz. 1700 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914),
- ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1722 ze zm.),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737),
- ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984 ze zm.).

4. Przemoc domowa – diagnoza zjawisk

4.1. Wprowadzenie

Dane, które pozwalają na szacowanie zjawiska przemocy domowej, są gromadzone przez różne instytucje, które ustawowo podejmują działania mające na celu ograniczenie zjawiska przemocy domowej. Dane zawarte w Programie pochodzą z interwencji przeprowadzonych przez organy ścigania i najczęściej obejmują informacje o podjętych interwencjach domowych, wszczętych procedurach „Niebieskie Karty” oraz postępowaniach w związku z przestępstwami związanymi z przemocą domową, aż po osądzenie sprawców.

Drugim źródłem informacji są dane gromadzone przez Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki, które obejmują informacje związane z przeprowadzonymi działaniami w zakresie interwencji kryzysowej,

dotyczące działań zespołów interdyscyplinarnych, ochrony osób doznających przemocy oraz oddziaływań korekcyjno – edukacyjno – terapeutycznych na osoby stosujące przemoc.

Informacje, na podstawie których można szacować zjawisko przemocy domowej, oparte są wyłącznie o dane zebrane z już podjętych działań. Biorąc pod uwagę psychologiczne aspekty, należy przypuszczać, że zjawisko przemocy domowej jest znacznie szersze niż pokazują to owe dane. Niestety, duża liczba przypadków przemocy wciąż nie jest zgłaszana. Może to mieć związek między innymi z psychologicznymi aspektami zjawiska przemocy (lęk, wstyd, poczucie bezradności u osób doświadczających przemocy) oraz z ciągłym przeświadczeniem, że przemoc dotyczy tylko spraw poważnych, skutkujących odniesieniem konkretnych obrażeń, najczęściej fizycznych⁴.

4.2. Przemoc w skali kraju

W 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Kantar Polska przeprowadził ogólnopolską diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie, na podstawie której powstał Raport⁵, którego głównym celem było dokonanie diagnozy skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce.

Z Raportu tego wynika, że „w opinii ankietowanych najbardziej rozpowszechniona jest przemoc psychiczna. 9% osób (a więc co jedenasta) sądzi, że dotyczy niemal każdego gospodarstwa domowego, a kolejne 25% jest zdania, że dotyczy dużej części tj. ponad połowy. Z drugiej strony co dziesiąta osoba uważa, że to zjawisko, które występuje bardzo rzadko (8%) lub wcale (2%)”.

Co trzeci badany przyznaje, że doświadczył przemocy psychicznej lub fizycznej. Badania wskazują, że aż 57% Polaków doświadczyło jakiejś formy przemocy (zarówno niedawno, jak i w przeszłości), a więcej niż raz przemoc doświadczyło 47% Polaków. Wciąż większość osób nie szuka pomocy w związku z doświadczeniem przemocy domowej. Najczęściej na poszukiwanie wsparcia decydują się osoby, które doznały przemocy fizycznej, psychicznej i ekonomicznej (od 31% do 24%), bardzo rzadko seksualnej – 11%.

Z raportu wynika także, że 30% respondentów określiło się jako sprawcy przemocy domowej. Najczęściej stosowali przemoc psychiczną (24%) i fizyczną (11%). Wciąż 10% Polaków uważa, że zachowania przemocowe są normalne, w szczególności zjawisko przemocy ekonomicznej nie budzi sprzeciwu u 14% badanych.

Z danych, na które należy szczególnie zwrócić uwagę, niepokojące jest akceptowanie przez 13% mężczyzn i 7% kobiet opinii, że „w sprawach seksu żona zawsze powinna zgadzać się z tym, co chce mąż”, a aż 9% badanych akceptuje stwierdzenie, że „gwałt w małżeństwie nie istnieje”. Wciąż silne są przekonania wśród badanych, że przemoc jest prywatną sprawą rodziny – 18% badanych oraz, że ofiary przemocy akceptują swoją sytuację – 40% badanych. Z raportu wynika także, że aż 72% badanych uważa, że prawo w Polsce niedostatecznie chroni osoby doznające przemocy domowej. Przytoczone badania wskazują wyraźnie, że dane oparte o statystyki instytucjonalne nie oddają skali zjawiska przemocy domowej.

W Polsce w 2018 roku wszczęto 93 111 procedur „Niebieskie Karty”. Najczęściej procedurę uruchamiali przedstawiciele Policji (78,4%), następnie przedstawiciele pomocy społecznej (12,4%), w dalszej części przedstawiciele Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i oświaty, a najrzadziej przedstawiciele ochrony zdrowia.

Tabela 1. Liczba działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję (bez danych z działalności innych upoważnionych do zwalczania przemocy domowej podmiotów) w Polsce w latach 2017-2019.

Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	2017	2018	2019
	75 662	73 153	74 313
w tym nowe procedury „Niebieskie Karty”	61 980	59 829	61 076
Ogólna liczba ofiar przemocy	92 529	88 133	88 032

⁴ Raport Alternatywny Rzecznika Praw Obywatelskich do sprawozdania Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z działań podjętych w celu wprowadzenia w życie konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, p. 48.

⁵ Raport opublikowany pod adresem <https://przemocymowimystop.mriips.gov.pl/wp-content/uploads/2021/11/Ogolnopolska-diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-Kantar-2019.pdf> (dostęp: 15.07.2024 r.).

Ofiary – kobiety	67 984	65 057	65 195
Ofiary – mężczyźni	11 030	10 672	10 676
Ofiary – nieletni	13 515	12 404	12 161
Osoby podejrzewane o stosowanie przemocy	76 206	73 654	74 910
Podejrzewani sprawcy – mężczyźni	70 035	67 306	68 148
Podejrzewani sprawcy – kobiety	5 878	6 045	6 448
Podejrzewani sprawcy – nieletni	293	303	314
Sprawcy będący pod wpływem alkoholu	46 092	43 182	42 583
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu –mężczyźni	44 037	41 257	40 435
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	2 028	1 903	2 126
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	27	22	22
Liczba dzieci umieszczonych w miejscu niezagrażającym ich bezpieczeństwu	413	427	309

Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/201373,Przemoc-w-rodzinie-dane-od-2012-roku.html> (dostęp 15.07.2024 r.).

W Polsce w 2018 roku liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” spadła w stosunku do 2017 roku, natomiast w 2019 roku wzrosła o prawie tysiąc w stosunku do roku 2018.

W skali kraju mężczyźni stanowią największą grupę osób stosujących przemoc domową.

Policja w swoich statystykach dotychczas posługiwała się określeniami sprawca i ofiara przemocy. Od momentu wprowadzenia procedury „Niebieskie Karty” dla określenia osób uwikłanych w przemoc używa się określeń – osoba stosująca przemoc i osoba doznająca przemocy. Takie określenia pozwalają unikać stygmatyzowania osób uwikłanych w przemoc domową. Ponadto, w danych zebranych przez policję, w związku z przemocą domową wynika, że osoby stosujące przemoc co do zasady są pod wpływem alkoholu. Jak wiadomo, alkohol nie jest przyczyną przemocy domowej, a jest wywalczem zachowań agresywnych. Coraz częściej osoby pracujące z rodzinami uwikłanymi w przemoc zwracają uwagę także na uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych oraz na uzależnienia behawioralne, które mogą wywoływać zachowania przemocowe. Nie są one ujmowane w statystykach policji.

4.3. Przemoc domowa w województwie zachodniopomorskim

Na potrzeby opracowania niniejszego Programu zebrano dane z lat 2017-2019 (dane udostępnione przez Komendę Wojewódzką Policji w Szczecinie, Sąd Okręgowy w Szczecinie, Sąd Okręgowy w Koszalinie, Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie) oraz zlecono przeprowadzenie diagnozy skali zjawiska przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2015-2018.

Dane przedstawiają przypadki, które zostały zgłoszone do tychże instytucji. W sferze domysłów pozostaje liczba przypadków przemocy, która nie jest identyfikowana jako przemoc domowa przez samych jej uczestników i nie jest zgłaszana. Można wskazać kilka powodów decydujących o tym, że przypadki przemocy domowej nie są zgłaszane.

Za najważniejsze należy uznać: niedostateczną wiedzę czym jest przemoc, społeczno-kulturowe przyzwolenie na stosowanie przemocy, wzory przekazywane z pokolenia na pokolenie, w ramach których przemoc jest wpisana w funkcjonowanie rodziny, a także brak wiary w skuteczność działań organów ścigania lub instytucji powołanych do pomocy osobom doznającym przemocy domowej.

Na ten ostatni aspekt zwrócił uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich powołując się na badania ankietowe, w których 72% badanych stwierdziło, że prawo niedostatecznie chroni osoby doznające przemocy domowej, a aż 79% ankietowanych wskazało, że osoby te nie otrzymują dostatecznej pomocy zarówno instytucjonalnej, jak również środowiskowej (sąsiedzi, rodzina, bliscy)⁶.

⁶ Raport Rzecznika Praw Obywatelskich alternatywny do sprawozdania rządu Rzeczypospolitej Polskiej z działań podjętych w celu wprowadzenia w życie Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, pkt. 54, patrz: Ogólnopolska Diagnoza Zjawiska Przemocy w rodzinie, str.31.

Zgodnie z danymi zebranymi przez Komendę Wojewódzką Policji w Szczecinie w latach 2017-2019 zanotowano spadek interwencji domowych zakończonych wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela 2. Skala zjawiska przemocy w regionie w latach 2017-2019.

Rok	2017	2018	2019
Interwencje domowe (liczba formularzy „Niebieska Karta” sporządzonych przez policję)	5 124	4 327	4 185
Miasta	3 483	3 053	3 085
Wieś	1 641	1 274	1 100
Pokrzywdzeni przemocą domową	5 574	4 665	4 475
Kobiety	4 461	3 734	3 631
Mężczyźni	653	591	545
Nieletni	460	340	302
Sprawcy przemocy domowej	5 139	4 364	4 208
Kobiety	406	399	404
Mężczyźni	4 702	3 944	3 783
Nieletni	31	21	21
Sprawcy pod wpływem alkoholu	3 330	2 830	2 451
Rodzaje przemocy			
Seksualna	3 619	2 830	2 451
Ekonomiczna	85	76	127
Psychiczna	4 220	3 445	3 243
Inne	880	649	773
Liczba dzieci umieszczonych u osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej	15	16	15

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie

Kobiety stanowią 80% osób pokrzywdzonych przestępstwem przemocy domowej, mężczyźni i małoletni to po około 10% ofiar przemocy domowej. Procentowy rozkład pokrzywdzonych nie zmienił się w latach 2017-2019. Jeśli chodzi o osoby, które stosują przemoc, to najliczniejszą grupę stanowią mężczyźni – 89,9% w 2019 roku.

Najwięcej przestępstw związanych z przemocą domową jest popełnianych pod wpływem alkoholu, aczkolwiek zauważalny jest spadek w 2018 i 2019 roku w stosunku do roku 2017. W 2017 roku 70% osób zatrzymanych w związku z przemocą domową stanowiły osoby pod wpływem alkoholu, w 2018 roku było to 65%, a w 2019 roku już 58% osób. Dane te, podobnie jak dane ogólnopolskie, nie uwzględniają innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych. Trudno jest interpretować spadek liczby osób zatrzymanych pod wpływem alkoholu w związku z przemocą domową.

W 2017 roku stwierdzono 3 619 przypadków przemocy fizycznej i 4 220 przypadków przemocy psychicznej. W 2018 roku na 2 830 przypadków przemocy fizycznej odnotowano 3 545 przypadków przemocy psychicznej, natomiast w 2019 roku przemoc psychiczną odnotowano 3 243 razy, a fizyczną 2 451. Jak wskazują przytoczone dane liczba przypadków przemocy psychicznej systematycznie wzrasta w stosunku do odnotowywanej liczby przypadków przemocy fizycznej. Specjaliści pracujący w obszarze przeciwdziałania przemocy zaobserwowali, że zmienia się rodzaj stosowanej przemocy z fizycznej na psychiczną. Możliwe jest, że dotychczasowe kampanie informacyjne, które przez wiele lat podnosiły problem przemocy fizycznej, przyniosły efekt w postaci mniejszej liczby jej przypadków. Jednocześnie możemy mieć do czynienia z sytuacją, w której świadomość przemocy psychicznej, ekonomicznej czy seksualnej w społeczeństwie jest wciąż znikoma albo część osób zastąpiła zachowania związane z przemocą fizyczną zachowaniami związanymi z przemocą psychiczną. Przemoc psychiczna często nie jest identyfikowana jako rodzaj przemocy przez osoby doznające przemocy jak i stosujących przemoc, gdyż wpisuje się w pewien wzorzec kulturowy funkcjonowania rodziny, co może jeszcze zaniżać statystyki w tym obszarze. Przemoc psychiczna jest też trudniejsza do udowodnienia zarówno podczas interwencji, jak i postępowania o popełnienie przestępstwa

z artykułu 207 k.k., dlatego też może być rzadziej zgłaszana organom ścigania i rzadziej może być wszczynana wobec osób stosujących przemoc procedura „Niebieskie Karty”. Możliwe, że znajdujemy się w momencie, w którym trzeba większy nacisk położyć na profilaktykę przeciwdziałania przemocy psychicznej, ekonomicznej, seksualnej.

Warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden aspekt, który prezentują zebrane dane. Ponad 75% interwencji domowych zakończonych wypełnieniem formularza „Niebieska Karta” ma miejsce w miastach. O ile w latach 2017-2018 liczba interwencji w miastach nie zmieniła się znacząco, o tyle na wsiach spadła o 13,65% rok do roku. Ponownie, trudno jest interpretować surowe dane, natomiast warto potraktować je jako wskazówkę, w jakim kierunku podejmować zintensyfikowane działania profilaktyczne.

Jeśli zestawień przedstawione dane z ogólnopolskimi badaniami, to wydaje się, że mocno niedoszacowane są dane dotyczące dzieci, jako osób doznających przemocy domowej. Z badań przeprowadzonych w 2013 roku wynika, że około 30% małych dzieci doświadcza przemocy domowej⁷, a według innych badań przeprowadzonych wśród dorosłych 47,1% osób zna osobiście rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej wobec dzieci. W związku z tym, statystyki policyjne w tym obszarze nie mogą dać nam pełnego obrazu przemocy wobec osób małoletnich. W danych zebranych przez policję mamy dwa powiaty, w których w 2017, 2018 oraz 2019 roku nie odnotowano żadnego dziecka, wobec którego stosowano przemoc domową – są to miasta Koszalin i Łobez. Dla przykładu w 2019 roku w mieście Świnoujście odnotowano 3 przypadki osób małoletnich doznających przemocy domowej, w Szczecinku 1, a w Świdwinie 3. W tym samym roku takich przypadków odnotowano w Drawsku Pomorskim – 37, w Goleniowie – 40, a w Stargardzie – 55.

Jak wskazują autorzy raportu „Analiza zjawiska przemocy w rodzinie” rozbieżności mogą wynikać z kilku czynników: ze sposobu, w jaki policjanci rozmawiają z osobą pokrzywdzoną, ze stopnia wnikliwości w gromadzeniu informacji, z charakteru zadawanych pytań zarówno pod względem treściowym, jak i ze sposobu ich sformułowania oraz z predyspozycji osobistych funkcjonariusza sporządzającego kartę A procedury „Niebieskie Karty”, decydujących o tym, czy potrafi on zauważyć, że dziecko może być ofiarą przemocy domowej⁸.

Twórcy Konwencji Stambulskiej oraz specjaliści pracujący w obszarze pomagania rodzinom uwikłanym w przemoc domową zwrócili uwagę na kolejny aspekt. Zarówno statystkom, jak i osobom wszczynającym procedury związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, umyka fakt, że dzieci stają się osobami doznającymi przemocy już w momencie, kiedy są świadkami przemocy. Funkcjonowanie dzieci, ich rozwój psychospołeczny zostaje zaburzony z powodu wychowywania się w miejscu, w którym dochodzi do zjawiska przemocy. I nawet wtedy, gdy przemoc nie dotyka ich bezpośrednio, stają się osobami doznającymi przemocy. Zostają nimi w momencie, kiedy są świadkami przemocy w miejscu, w którym zamieszkują wspólnie z bliskimi. Badania psychologiczne pokazują, że dzieci uczą się poprzez obserwację i naśladowanie.

Tabela 3. Osoby pokrzywdzone przemocą domową w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019 (Ł – łącznie, M – mężczyźni, K – kobiety, Dz – dzieci).

	2017				2018				2019			
	Ł	K	M	Dz	Ł	K	M	Dz	Ł	K	M	Dz
Koszalin	172	160	12	0	103	103	0	0	93	87	5	0
Szczecin	1 450	1 169	227	54	1 533	1 249	236	48	1 551	1 283	236	32
Świnoujście	48	44	2	2	61	60	1	0	51	45	3	3
Białogard	226	189	17	20	97	70	15	12	73	66	3	4
Choszczno	233	184	35	14	97	70	15	12	73	66	3	4
Drawsko	331	236	28	67	288	197	40	51	246	179	30	37

⁷ Wójcik S., *Przemoc w rodzinie, zaniedbanie, wiktyfikacja pośrednia. Wyniki ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci, Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka, 2013. Za: Durka W., Kowalewski M., Kowalewska D., Nowak A., Thurow R., Identyfikacja skali przemocy w rodzinie na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Diagnoza za lata 2015-2018, Szczecin 2020*

⁸ Durka W., Kowalewski M., Kowalewska D., Nowak A., Thurow R., *Identyfikacja skali przemocy w rodzinie na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Diagnoza za lata 2015-2018, Szczecin 2020, s. 50*

	2017				2018				2019			
	Ł	K	M	Dz	Ł	K	M	Dz	Ł	K	M	Dz
Goleniów	245	172	24	49	129	97	13	19	225	159	26	40
Gryfice	305	243	39	23	243	187	36	20	209	163	18	28
Gryfino	333	285	28	20	238	200	18	20	247	212	26	9
Kamień Pom.	123	95	11	17	85	56	5	24	88	68	1	19
Kołobrzeg	189	157	18	14	128	94	15	19	152	116	26	10
Łobez	122	94	20	8	115	108	7	0	79	74	5	0
Myślibórz	198	158	28	12	125	113	6	6	79	66	5	8
Police	223	189	26	8	205	166	34	5	174	147	20	7
Pyrzyce	126	120	6	0	60	51	8	1	76	68	8	4
Sławno	139	112	13	14	76	66	5	5	69	57	7	5
Stargard	454	286	50	118	411	301	51	59	352	261	36	55
Szczecinek	126	108	9	9	119	81	13	25	64	54	9	1
Świdwin	291	249	33	9	259	216	35	8	178	156	19	3
Wałcz	240	211	27	2	199	163	35	1	227	190	28	9
łącznie	5 574	4 461	653	460	4 665	3 734	591	340	4 475	3 631	545	302

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie

W latach 2017-2019 liczba osób stosujących przemoc domową systematycznie spadała, co może być spowodowane zarówno zwiększoną skutecznością oddziaływań profilaktycznych, jak również większą świadomością faktu, że przemoc jest przestępstwem. Trudno zidentyfikować jednoznacznie, co ma wpływ na zmniejszenie się liczby interwencji w związku z przemocą domową. Ważnym wskaźnikiem jest zmniejszenie się interwencji policji w stosunku do osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu. Jak zauważono wcześniej w dokumencie – alkohol jest wyzwalaczem, a nie przyczyną przemocy domowej.

Najwięcej osób podejrzewanych o stosowanie przemocy jest w dużych miastach – Szczecin i Koszalin. Wciąż dotyczy to w znacznie większym stopniu mężczyzn niż kobiet podejrzewanych o stosowanie przemocy. Łączna liczba osób podejrzewanych o stosowanie przemocy domowej w Szczecinie w 2019 roku wyniosła 1 551 osób, natomiast z danych przekazanych przez Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, że działaniami związanymi z procedurą „Niebieskie Karty” objęto 488 osób. W sumie w regionie ilość osób podejrzewanych o przemoc, które zostały objęte działaniami związanymi z procedurą „Niebieskie Karty” kształtuje się następująco:

- rok 2017 – 2 223 osób,
- rok 2018 – 2 091 osób,
- rok 2019 – 2 262 osób.

Surowe liczby wskazują, że tylko połowa osób podejrzewanych o przemoc w domową jest objęta działaniami związanymi z przemocą domową. Jest to zastanawiające i warte dalszej diagnozy, w szczególności dlatego, że jak wskazują specjaliści pracujący z osobami stosującymi przemoc, to właśnie ze zmianą zachowań tych osób należy wiązać ograniczanie zjawiska przemocy domowej.

Tabela 4. Osoby podejrzewane o stosowanie przemocy w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019 (Ł – łącznie, M – mężczyźni, K – kobiety, N – nieletni, AI – pod wpływem alkoholu).

	2017					2018					2019				
	Ł	K	M	N	AI	Ł	K	M	N	AI	Ł	K	M	N	AI
Koszalin	166	6	159	1	110	103	0	103	0	67	94	6	88	0	52
Szczecin	1436	165	1263	8	882	1525	186	1326	0	933	1540	209	1323	8	925
Świnoujście	47	4	43	0	29	61	0	61	0	42	51	9	42	0	44
Białogard	197	12	184	1	151	82	3	79	0	72	72	3	69	0	62
Choszczno	219	23	193	3	193	173	11	162	0	160	203	18	185	0	165
Drawsko Pom.	262	11	250	1	201	237	21	214	2	183	206	8	195	3	133
Goleniów	196	6	190	0	100	122	17	104	1	62	185	15	181	2	141
Gryfice	288	20	262	6	199	222	21	200	1	167	198	15	181	2	141
Gryfino	311	14	296	1	209	208	14	194	0	132	236	12	223	1	169
Kamień Pom.	103	11	90	2	32	64	7	57	0	19	71	2	69	0	25

Kołobrzeg	177	14	163	0	56	118	8	110	0	42	146	12	134	0	45
Łobez	116	6	109	1	85	115	4	109	2	88	79	4	75	0	74
Myślibórz	193	9	184	0	143	119	0	119	0	86	73	7	66	0	57
Police	222	28	192	2	91	201	32	167	2	76	167	13	154	0	63
Pyrzyce	126	6	119	1	114	60	8	52	0	46	75	5	70	0	21
Sławno	129	10	119	1	114	72	5	67	0	59	69	9	60	0	53
Stargard	317	27	288	2	185	331	25	306	0	231	288	20	264	4	211
Szczecinek	107	27	101	1	79	90	6	84	0	62	58	3	54	1	38
Świdwin	288	22	266	0	178	255	13	249	0	150	178	11	167	0	114
Wałcz	239	7	232	0	188	199	18	181	0	153	219	20	199	0	168
Łącznie	5139	406	4702	31	3330	4364	399	3944	21	2830	4208	404	3783	21	2660

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie

Według danych z właściwości Sądu Okręgowego w Szczecinie w latach 2017-2019 2 348 osób zostało osądzonych za czyny kwalifikujące się jako przemoc domowa.

Tabela 5. Osądzeni za czyny kwalifikujące się jako przemoc domowa we właściwości Sądu Okręgowego w Szczecinie w latach 2017-2019.

	Osądzeni według rodzajów przestępstw za czyny kwalifikujące się jako przemoc domową	Osądzeni z art. 207 k.k.	Środki karne nałożone prawomocnym orzeczeniem, w tym wobec osób skazanych za czyny kwalifikujące się jako przemoc domową	Orzekane środki probacyjne, w tym wobec osób skazanych za czyny kwalifikujące się jako przemoc domową
Szczecin	355	267	111	167
Choszczno	88	79	3	14
Goleniów	72	88	18	41
Gryfice	132	109	49	68
Gryfino	204	179	129	107
Kamień Pomorski	0	26	3	13
Łobez	68	45	54	8
Myślibórz	86	76	55	34
Stargard	153	169	58	97
Świnoujście	86	58	48	36

We właściwości Sądu Okręgowego w Koszalinie w latach 2017-2019 osądzono natomiast 738 osób za czyny kwalifikujące się jako przemoc domowa.

Tabela 6. Osądzeni za czyny kwalifikujące się jako przemoc domowa we właściwości Sądu Okręgowego w Koszalinie w latach 2017-2019.

	2017	2018	2019
Osądzeni według rodzajów przestępstw za czyny kwalifikujące się jako przemoc domową	81	89	103
Osądzeni z art. 207 k.k.	135	160	170
Środki karne nałożone prawomocnym orzeczeniem, w tym wobec osób skazanych za czyny kwalifikujące się jako przemoc domową	b/d	58	50
Orzekane środki probacyjne, w tym wobec osób skazanych za czyny kwalifikujące się jako przemoc domową	b/d	50	72

Jak widać liczba osób osądzonych jest znacznie mniejsza niż liczba interwencji i wszczętych procedur „Niebieskie Karty”. Może to być spowodowane wieloma czynnikami. Jednym z nich jest skuteczność działań podejmowanych przez zespoły interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy domowej i grupy diagnostyczno-pomocowe pracujące z rodzinami dotkniętymi przemocą. Z drugiej strony,

skierowanie sprawy o przemoc domową do sądu przez prokuraturę wymaga często, aby osoba pokrzywdzona składała zeznania i ich nie wycofywała. Zeznania pokrzywdzonych osób są często najsilniejszym dowodem w sprawie, co powoduje, że w sytuacji zmiany lub wycofania zeznań przez osoby pokrzywdzone sprawa jest umarzana z braku dowodów. Świadczy to o słabości systemu, który nie uwzględnia psychologicznych mechanizmów przemocy, takich jak „koło przemocy” czy „syndrom sztokholmski”, które wywołują wskazane powyżej zachowania osób pokrzywdzonych przestępstwem przemocy.

Według danych z prokuratury okręgu szczecińskiego i koszalińskiego w roku 2017 skierowano do sądu 597 spraw związanych z przemocą domową, 525 spraw umorzono, a w 625 przypadkach odmówiono wszczęcia postępowania. Analogicznie w roku 2018 prokuratury postawiły 717 aktów oskarżenia, 640 spraw umorzono, a w 638 przypadkach odmówiono wszczęcia postępowania. Jeśli przyjrzeć się skuteczności aktów oskarżenia, to okazuje się ona być bardzo wysoka. W 2017 i w 2018 roku kształtuje się na poziomie powyżej 90% skazanych za przestępstwa określane jako przemoc domowa.

Diagnoza zjawiska pokazuje dalszą potrzebę wspierania instytucji, na których spoczywa obowiązek niwelowania zjawisk przemocy domowej. Zauważalne są obszary oraz grupy osób, na które warto zwrócić szczególną uwagę.

Jednym z aspektów jest tradycja i wartości, które mogą być czynnikami wspierającymi przemoc domową, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy psychicznej, ekonomicznej i seksualnej.

Z danych wynika, że wciąż największą grupą osób doznających przemocy są kobiety, jednak zwiększa się liczba mężczyzn, którzy doznają przemocy domowej. Na podstawie danych statystycznych niejednoznaczna jest sytuacja dzieci. Z jednej strony jest ich stosunkowo niewiele jako pokrzywdzonych przemocą, ale z drugiej strony inne dane wskazują, że mogą to być liczby bardzo mocno niedoszacowane.

Dane, które zostały zebrane do przygotowania diagnozy, nie uwzględniają aspektu osób LGBTIA oraz imigrantów zarobkowych z obszarów kulturowych, w których prawa osób i stosunek do przemocy domowej mogą być inaczej postrzegane. Obecnie mamy do czynienia z napływem imigrantów z Europy Wschodniej, a spodziewany jest także napływ ludności z innych regionów świata i warto być na to przygotowanym. Bardzo istotne jest zwrócenie uwagi na sytuację tych osób i istnieje konieczność pogłębionej diagnozy zjawiska przemocy wśród wyżej wymienionych grup.

5. Realizacja działań z zakresu przeciwdziałania przemocy przez jednostki samorządu terytorialnego województwa zachodniopomorskiego

Samorząd gminny i powiatowy

Ustawodawca ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej wprowadził katalog zadań dla jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 6 pkt 2 ww. ustawy: „do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) *opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;*
- 2) *prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;*
- 3) *zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia;*
- 4) *tworzenie zespołów interdyscyplinarnych”.*

Liczba osób korzystających ze wsparcia oferowanego w punktach konsultacyjnych i ośrodkach interwencji kryzysowej w latach 2017-2019 pozostaje na zbliżonym poziomie.

Tabela 7. Gminna infrastruktura instytucji pomagających ofiarom przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Liczba jednostek			Liczba miejsc			Liczba osób korzystających		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Punkty konsultacyjne	23	24	22	X	X	X	1 019	995	1 024
Ośrodki wsparcia	1	1	0	40	40	X	15	33	0
w tym:									
z miejscami całodobowymi	1	1	0	40	40	X	15	33	0
Specjalistyczne ośrodki wsparcia	X	X	X	X	X	X	X	X	X
w tym:									
z miejscami całodobowymi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ośrodki interwencji kryzysowej	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań powiatu z zakresu administracji rządowej należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowywanie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową,
- 3) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Tabela 8. Powiatowa infrastruktura instytucji pomagających ofiarom przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Liczba jednostek			Liczba miejsc			Liczba osób korzystających		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Punkty konsultacyjne	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ośrodki wsparcia	X	X	X	X	X	X	X	X	X
w tym:									
z miejscami całodobowymi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Specjalistyczne ośrodki wsparcia	2	2	2	X	X	X	33	23	21
w tym:									
z miejscami całodobowymi	2	2	2	20	20	20	33	23	21
Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	1	1	1	14	14	10	0	0	0

Wyszczególnienie	Liczba jednostek			Liczba miejsc			Liczba osób korzystających		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Ośrodki interwencji kryzysowej	9	9	9	X	X	X	506	477	501
w tym:									
z miejscami całodobowymi	7	7	8	63	63	64	453	411	425

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie

Funkcjonujące w województwie dwa specjalistyczne ośrodki wsparcia utrzymują stałą liczbę miejsc, ale liczba korzystających znacznie spadła – z 33 osób w 2017 do 21 w 2019 roku.

Znacząco wzrosła liczba osób dotkniętych przemocą, którym została udzielona pomoc przez samorządy gminne i powiatowe pomiędzy rokiem 2018 (7 534 osób), a 2019 (10 295 osób). Przy zmniejszonym dostępie do specjalistycznej pomocy może prowadzić to do wniosków, że pomoc osobom dotkniętym przemocą może być niewystarczająca między innymi ze względu na czas, jaki trzeba tym osobom poświęcić. Mniejsza liczba specjalistów powoduje, że mają oni mniej czasu dla zwiększającej się liczby osób potrzebujących pomocy. Z drugiej strony dane te pokazują, że zwiększa się świadomość i potrzeba korzystania z pomocy specjalistów, których z powodów organizacyjnych jest coraz mniej.

Tabela 9. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy przez samorządy gminne w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym udzielono pomocy		
	2017	2018	2019
Liczba osób dotkniętych przemocą domową	6 962	5 645	7 405
w tym:			
dzieci	2 021	1 614	1 622
Kobiety	3 385	2 759	3 856
Mężczyźni	1 556	1 272	1 927
Pomoc w formie poradnictwa ogółem	3 758	3 136	4 514
w tym:			
Medycznego	177	112	89
Psychologicznego	1 971	1 748	2 199
Prawnego	1 328	1 121	1 195
Socjalnego	2 860	2 828	3 020
zawodowego i rodzinnego	2 437	2 404	1 326

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie

Fakt, że ponad 60% osób skorzystało z pomocy w formie poradnictwa, świadczy o tym, że coraz więcej osób korzysta z pomocy psychologicznej, socjalnej, prawnej, medycznej i rodzinnej.

Tabela 10. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy przez samorządy powiatowe w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym udzielono pomocy		
	2017	2018	2019
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	2 126	1 889	2 890
w tym:			
dzieci	451	462	438

Kobiety	1 205	1 061	1 774
Mężczyźni	470	366	678
Pomoc w formie poradnictwa ogółem	1 186	1 672	1 898
w tym:			
Medycznego	16	55	184
Psychologicznego	1 047	787	890
Prawnego	656	350	366
Socjalnego	1 442	1 084	1 599
zawodowego i rodzinnego	1 073	1 021	1 304

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie

W 2017 roku 1 047 osób skorzystało z poradnictwa psychologicznego, w roku 2018 było to natomiast 890 osób, przy zwiększonej liczbie osób dotkniętych przemocą.

Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w samorządach gminnych w 2019 roku spadła o 105 w stosunku do roku 2018, natomiast w powiatach jest to spadek o 50%.

Tabela 11. Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart” w samorządzie gminnym i powiatowym w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.

Jednostka samorządu terytorialnego	2017	2018	2019
Gmina			
Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart”	4 710	4 908	4 467
Powiat			
Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart”	8	14	7

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie

Samorządy powiatowe są zobowiązane do prowadzenia programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób, które stosują przemoc domową. Samorządy gminne i powiatowe mogą natomiast prowadzić programy psychologiczno – terapeutyczne w stosunku do osób stosujących przemoc domową. Zarówno programy korekcyjno – edukacyjne, jak i psychologiczno – terapeutyczne są ważnym elementem zapobiegania przemocy domowej.

Tabela 12. Programy korekcyjno-edukacyjne i terapeutyczne dla sprawców przemocy w samorządzie gminnym i powiatowym w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.

Podmiot prowadzący						
	Gmina			Powiat		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Liczba edycji programów korekcyjno-edukacyjnych	X	X	X	23	20	25
Liczba osób stosujących przemoc, które przystąpiły do programów korekcyjno-edukacyjnych	X	X	X	226	230	266
w tym kobiety	X	X	X	27	43	48
w tym mężczyźni	X	X	X	199	187	218
Liczba osób, które ukończyły programy korekcyjno-edukacyjne	X	X	X	141	134	166
w tym kobiety	X	X	X	17	27	34
w tym mężczyźni	X	X	X	124	107	132
Liczba osób, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do stosowania przemocy	X	X	X	37	30	26
w tym kobiety	X	X	X	2	2	3

w tym mężczyźni	X	X	X	35	28	23
Liczba programów psychologiczno-terapeutycznych	6	3	6	5	5	5
Liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych	62	27	51	49	58	42
w tym kobiety	9	2	19	11	14	15
w tym mężczyźni	53	25	32	38	44	27
Liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne	24	22	25	37	45	32
w tym kobiety	0	1	7	11	12	13
w tym mężczyźni	24	21	18	26	33	19
Liczba osób stosujących przemoc, które po ukończeniu programów psychologiczno-terapeutycznych powróciły do stosowania przemocy	5	5	0	0	1	1
w tym kobiety	0	0	0	0	0	0
w tym mężczyźni	5	5	0	0	1	1

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie

Na przestrzeni lat 2017-2019 wzrosła liczba osób, które biorą udział w programach korekcyjno-edukacyjnych. W 2019 roku zajęcia ukończyło 62% osób, które do nich przystąpiły, a 15% spośród tych osób powróciło do zachowań przemocowych. Warto zastanowić się, co jest przyczyną rezygnacji z udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych tak dużej liczby osób, które rozpoczynają program.

Natomiast w wypadku programów terapeutyczno – psychologicznych liczba osób uczestniczących na przestrzeni lat zmalała, co jest niepokojącym zjawiskiem, biorąc pod uwagę fakt, że w roku 2019 tylko jedna osoba po ukończeniu programu powróciła do stosowania przemocy.

Samorząd województwa

Przepis art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej określa zadania własne samorządu województwa, do których w szczególności należy:

- 1) opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 3) opracowywanie ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, a także ramowych programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno – pomocowych.

Zadania wojewody

Ustawodawca wskazuje katalog zadań dla wojewody w obszarze przeciwdziałania przemocy, do których należą w szczególności:

- 1) opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń, procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą domową dla osób realizujących te zadania;
- 2) monitorowanie zjawiska przemocy domowej;
- 3) powoływanie i odwoływanie Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- 4) monitorowanie realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej przez Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- 5) nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa;

- 6) kontrola realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej.

6. Podmioty realizujące działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

Podmioty uczestniczące w realizacji działań określonych w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025:

- 1) jednostki organizacyjne pomocy społecznej działające w środowisku lokalnym, służące doraźnym lub specjalistycznym wsparciem w rozwiązywaniu problemów związanych z przemocą lub realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, w tym głównie:
 - powiatowe centra pomocy rodzinie,
 - ośrodki pomocy społecznej,
 - ośrodki interwencji kryzysowej,
 - punkty interwencji kryzysowej,
 - placówki specjalistycznego poradnictwa,
 - ośrodki wsparcia,
 - specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej udzielające różnego rodzaju wsparcia, w tym zapewnienie schronienia,
 - placówki całodobowe realizujące programy opiekuńcze i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży,
 - placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego,
 - domy pomocy społecznej;
- 2) jednostki wymiaru sprawiedliwości i ochrony porządku publicznego:
 - sąd,
 - prokuratura,
 - kuratorzy sądowi,
 - policja,
 - żandarmeria wojskowa,
 - służba więzienna;
- 3) placówki oświaty mające bezpośredni kontakt z dziećmi i młodzieżą oraz ich opiekunami, w tym:
 - przedszkola,
 - szkoły,
 - poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
 - młodzieżowe ośrodki socjoterapii,
 - młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
 - okręgowe ośrodki wychowawcze;
- 4) placówki służby zdrowia (publiczne i niepubliczne), w tym:
 - ośrodki zdrowia,
 - szpitale (oddziały ratunkowe, poradnie szpitalne i przyszpitalne),
 - pogotowie ratunkowe,
 - placówki leczenia odwykowego,
 - poradnie zdrowia psychicznego;
- 5) inne podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, m.in.:
 - gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
 - zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy domowej,
 - grupy diagnostyczno – pomocowe działające przy zespołach interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej,
 - poradnie rodzinne;
- 6) partnerstwa publiczno – społeczne,

- 7) partnerstwa prywatno – społeczne,
- 8) organizacje pozarządowe.

Na stronie województwa zachodniopomorskiego www.wzp.pl znajduje się wykaz podmiotów realizujących na terenie województwa zachodniopomorskiego programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w domowej oraz specjalistyczne jednostki poradnictwa i specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.

7. Cele Programu

Szczegółowa diagnoza problemu przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim dała podstawę do sformułowania strategicznego celu Programu i celów operacyjnych.

Cel strategiczny:

Ograniczenie zjawiska przemocy domowej zwiększenie skuteczności przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim oraz redukcja szkód psychicznych i społeczno – gospodarczych.

Cele operacyjne:

- 1) Wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców województwa zachodniopomorskiego na temat definicji przemocy oraz jej przyczyn i skutków.
- 2) Zwiększenie kompetencji i kwalifikacji podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.
- 3) Zwiększenie dostępnych, wysokiej jakości usług społecznych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, wsparcia osób doznających przemocy oraz korygujących zachowania przemocowe
- 4) Rozwój współpracy podmiotów zaangażowanych w realizację zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

8. Przewidywane efekty Programu

Zakłada się, że zadania zrealizowane w ramach Programu zwiększą skuteczność oddziaływań mających na celu pomoc i wsparcie osobom dotkniętym i zagrożonym przemocą domową. Nastąpi to poprzez:

- 1) zmniejszenie liczby osób dotkniętych przemocą;
- 2) wzrost świadomości społecznej związanej z przemocą domową;
- 3) podniesienie jakości i skuteczności usług świadczonych na rzecz osób dotkniętych przemocą;
- 4) zwiększenie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

9. Finansowanie Programu

Podstawowym źródłem finansowania działań Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego ujętych w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025 jest budżet samorządu Województwa Zachodniopomorskiego. Środki na realizację Programu mogą pochodzić także z dotacji z budżetu Państwa oraz funduszy unijnych.

10. Monitoring i ewaluacja realizacji Programu

Monitoring

Celem monitoringu jest zapewnienie, że realizacja Programu będzie się odbywać zgodnie z przyjętymi celami i założeniami zatwierdzonymi w dokumentach programowych.

Ocena realizacji Programu będzie oparta przede wszystkim o zbierane dane statystyczne, które zostaną poddane przeglądowi oraz będą na bieżąco aktualizowane. W celu zapewnienia wysokiej jakości monitoringu i ewaluacji powołano grupę ekspertów ds. przeciwdziałania przemocy. Do zadań grupy należy monitorowanie Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025.

Monitoring będzie obejmował ocenę realizacji poszczególnych celów i rezultatów Programu.

Narzędzia monitoringu:

- roczne sprawozdanie z realizacji Programu;
- raporty finansowe z wykonania budżetu.

Ewaluacja programu

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2021-2025 będzie monitorowany przez Wydział Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w ramach corocznej analizy raportów i sprawozdań przedstawianych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej i instytucje realizujące zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w regionie.

Ocena jakości realizowanych w ramach Programu działań będzie odbywała się w oparciu o prowadzony monitoring i sprawozdawczość. Monitoring zawierał będzie dane statystyczne dotyczące występowania przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim zestawione z analogicznymi danymi z innych regionów, co pozwoli na porównanie sytuacji dotyczącej skali występowania przemocy w regionie w zestawieniu z innymi województwami.

Ocena występowania problemu przemocy domowej w regionie dokonana zostanie na podstawie danych statystycznych z: Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie, Prokuratury Okręgowej w Szczecinie oraz Sądu Okręgowego w Szczecinie. Monitoring sprawozdawał będzie działania realizowane na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, podejmowane przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego.

Na potrzeby przeprowadzenia postępu realizacji celów Programu monitorowane będą wybrane wskaźniki na podstawie danych statystycznych z analizy sprawozdań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/ Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej dostępnych w Centralnej Aplikacji Statystycznej, Policji, rejestru Wojewody Zachodniopomorskiego oraz danych własnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki do monitorowania realizacji celów Programu

Cel główny: Ograniczenie zjawiska przemocy domowej zwiększenie skuteczności przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim oraz redukcja szkód psychicznych i społeczno – gospodarczych	Źródło danych
Liczba wypełnionych przez Policję „Niebieskich Kart – A”	Policja
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieska Karta”	CAS
Cel szczegółowy 1. Wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców województwa zachodniopomorskiego na temat definicji przemocy oraz jej przyczyn i skutków.	
Liczba regionalnych kampanii społecznych	UM
Liczba rozdystrybuowanych materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy domowej	CAS/UM
Liczba ogólnopolskich kampanii, w które włączył się samorząd województwa	UM
kwota przekazana organizacjom pozarządowym w ramach „Programu Współpracy Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego z Organizacjami Pozarządowymi” na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy	UM
Cel szczegółowy 2. Zwiększenie kompetencji i kwalifikacji podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług	
Liczba szkoleń	UM
Liczba przeszkolonych osób	UM

Liczba osób korzystających z doradztwa	UM
Liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych	UM
Cel szczegółowy 3. Zwiększenie dostępnych, wysokiej jakości usług społecznych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, wsparcia osób doznających przemocy oraz korygujących zachowania przemocowe	
Liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Rejestr Wojewody/CAS
Coroczna aktualizacja na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego bazy teleadresowej podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	UM
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego	CAS
Liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia, grupach samopomocowych	CAS
Cel operacyjny 4. Rozwój współpracy podmiotów zaangażowanych w realizację zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej	
Coroczna aktualizacja na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego bazy osób nadzorujących lub koordynujących działania poszczególnych służb	UM
Liczba narad, konferencji mających charakter interdyscyplinarny	UM
Liczba realizowanych projektów w zakresie przeciwdziałania przemocy	CAS/UM

Wnioski z monitoringu oraz ewaluacji Programu będą stanowić podstawę do ewentualnej modyfikacji ujętych w nim celów i zadań oraz do opracowania nowych celów i zadań adekwatnych do sytuacji. Pozwolą na skuteczne wdrażanie założeń programowych, a także uzupełnianie treści Programu o kierunki działań w celu dostosowania go do aktualnych wymogów oraz zachodzących zmian. Ocena realizacji programu dokonywana będzie przede wszystkim w oparciu o określone w nim wskaźniki.

Integralnymi załącznikami do Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025 są:

1. **Załącznik nr 1** – Ramowy program ochrony osób doznających przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim na lata 2021-2025.
2. **Załącznik nr 2** – Ramowy program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w województwie zachodniopomorskim na lata 2021-2025.
3. **Załącznik nr 3** – Ramowy program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową

11. Spis tabel

Tabela 1. Liczba działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję w Polsce w latach 2017-2019.....	9
Tabela 2. Skala zjawiska przemocy w regionie w latach 2017-2019.....	11
Tabela 3. Osoby pokrzywdzone przemocą domową w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.....	12
Tabela 4. Osoby podejrzewane o stosowanie przemocy w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.....	13
Tabela 5. Osądzeni za czyny kwalifikujące się jako przemoc domowa we właściwości Sądu Okręgowego w Szczecinie w latach 2017-2019.....	14
Tabela 6. Osądzeni za czyny kwalifikujące się jako przemoc domowa we właściwości Sądu Okręgowego w Koszalinie w latach 2017-2019.....	14
Tabela 7. Gminna infrastruktura instytucji pomagających ofiarom przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.....	16
Tabela 8. Powiatowa infrastruktura instytucji pomagających ofiarom przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.....	16
Tabela 9. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy przez samorządy gminne w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.....	17
Tabela 10. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy przez samorządy powiatowe w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.....	17
Tabela 11. Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart” w samorządzie gminnym i powiatowym w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.....	18
Tabela 12. Programy korekcyjno-edukacyjne i terapeutyczne dla sprawców przemocy w samorządzie gminnym i powiatowym w województwie zachodniopomorskim w latach 2017-2019.....	18